

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора Ємця Олега Миколайовича на дисертаційне дослідження Величенко Лілії Олексіївни на тему «Юридико-психологічна характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», поданого до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Авторкою відзначається, що тема обігу зброї тривалий час залишається однією з найпроблемніших в Україні, адже незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами несе загрозу національній безпеці та національним інтересам. Загрозливі масштаби поширення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами засвідчують і дані офіційної статистичної звітності Офісу Генерального прокурора, відповідно до яких питома вага кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК України, серед усіх облікованих кримінальних правопорушень у сфері громадської безпеки за період 2016 - 2022 рр. становила: 2016 року – 57,9 %, 2017 року – 68 %, 2018 року – 69,7 %, 2019 року – 60,2 %, 2020 року – 64,8 %, 2021 року – 62,6 %, 2022 року – 64,6 %. Питома вага незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами становить 64 % від загальної кількості кримінальних правопорушень у сфері громадської безпеки, регламентованих розділом IX Кримінального кодексу (КК) України.

Сучасний стан протидії правоохоронними органами злочинам, пов'язаним із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, відображається в статистичних показниках кількості засуджених осіб від кількості зареєстрованих кримінальних проваджень за ст. 263 КК: у 2016 році засуджено 2076 осіб, що становлять 32,9 % від кількості зареєстрованих злочинів передбачених цією статтею; у 2017 засуджено 2663 (33,3 %); у 2018- 2857 (38,3 %); у 2019 – 2530 (40,8 %); у 2020 – 2017 (25,5 %); у 2021- 1645 (40,4 %); у 2022 – 1456 (30,7 %). Наведене свідчить про необхідність більш якісного

досудового розслідування зазначених видів злочинів, а також законодавчого регулювання обігу зброї та протидії незаконному поводженню з нею.

Збройна агресія РФ наростила в Україні масу незаконної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, про що свідчать офіційні дані державних органів влади, що унеможлиблює дієве та своєчасне попередження та розкриття злочинів, які стосуються незаконного обігу зброї. Натепер вирішення будь яких питань, стають частіше за допомогою незаконної зброї, адже щоб дістати її на території України не потрібно докладати занадто багато зусиль. Дослідження сучасного стану проблем злочинів проти громадської безпеки, в тому числі незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, зокрема відповідальності за вказані діяння, є надважливими в умовах сьогодення. Існує потреба в розробці на основі міжнародного досвіду теоретичних пропозицій та впровадження їх у практичну діяльність відповідних органів.

Попри вагомий науковий доробок учених, існує недостатнє наукове опрацювання з точки зору юридичної психології незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Дотепер не встановлено психологічну складову особистості озброєного злочинця та мотивів вчинення ним вказаного діяння, не визначено психологічну сутність детермінант вказаного протиправного діяння, не встановлена необхідність використання спеціальних психологічних знань під час розслідування злочинів, передбачених ст. 263 КК, що і зумовлює актуальність обраної теми та потреби у її дослідженні.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Вивчення дисертації та наукових публікацій авторки засвідчують логічність структури дослідження, що надало можливість дисертантці визначити мету, об'єкт, предмет і завдання роботи та всебічно й повно проаналізувати задекларовану тему.

У роботі використано сукупність загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання, які дали змогу висвітлити й вирішити низку теоретичних та практичних питань теми дослідження.

Дисертантка проаналізувала значну кількість джерел (285 найменувань на 31 сторінці), ґрунтовно вивчила роботи інших науковців, що надало можливість вирішити наукову задачу, сформулювати пропозиції та рекомендації.

Нормативно-правову основу та емпіричну базу дослідження становлять результати аналізу офіційних даних Державної служби статистики України, офісу Генерального прокуратура України, Міністерства внутрішніх справ України, Судової статистики, статистичний аналіз Єдиного державного реєстру судових рішень за 2016–2022 рр., узагальнені дані вивчених 178 кримінальних проваджень щодо вчинених упродовж 2016–2022 рр. злочинів у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами; результати анкетування працівників Національної поліції України (157 слідчих) м. Києва, Київської, Дніпропетровської, Полтавської та Івано-Франківської областей.

Основні положення та висновки в дисертації знайшли своє відображення у дев'ятох наукових публікаціях, зокрема у п'ятох статтях, чотири з яких включено МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – в іноземному науковому періодичному виданні (Республіка Польща), а також чотирьох тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Викладене дає підстави стверджувати, що дисертація виконана на високому науковому рівні.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація є комплексним дослідженням, у якому надано характеристику незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами з позиції юридичної психології, визначено психологічну сутність детермінант вказаного протиправного діяння, обґрунтовано низку теоретико-прикладних положень і висновків, які охарактеризують перспективи використання спеціальних психологічних знань під час розслідування злочинів, передбачених ст. 263 КК України.

Авторкою забезпечено повноту викладу матеріалу в опублікованих працях, зокрема у п'ятих статтях, чотири з яких включено МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – в іноземному науковому періодичному виданні (Республіка Польща), а також чотирьох тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Крім зазначеного, у роботі містяться інші положення, висновки та рекомендації, які в сукупності забезпечують цілісність наукової новизни проведеного дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість отриманих результатів дослідження, сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи Л. О. Величенко не викликають суттєвих зауважень. Висновки в дисертації сформовано відповідно до отриманих результатів, вони мають вагому аргументацію, свідченням чого є використана методологія дослідження, яка ґрунтується на сукупності загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання.

Обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, також забезпечена емпіричними даними, які охоплюють результати особистих спостережень з використанням власного досвіду роботи авторки.

Отже, результати дисертаційного дослідження Л. О. Величенко, які винесено на захист, є достатньо аргументованими, обґрунтованими, логічними та переконливими, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методології наукової діяльності. Наукові результати й положення, що винесені на захист, отримано завдяки використанню різноманітних методів дослідження: *проблемно-хронологічного методу* при дослідженні юридико-психологічної характеристики незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами дав змогу розглянути сутність вказаного

явища на різних історичних проміжках часу, у тому числі й прогноз існування цього явища у майбутньому; причини і наслідки цієї проблеми, а також соціально-психологічних чинників його учинення (підрозділи 1.1, 1.3). Реалізація *порівняльно-правового методу* наукового пізнання дозволила виділити подібні та відмінні риси застосування відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами у зарубіжних країнах та Україною, виділити позитивні тенденції протидії цьому явищу та імплементацією у національне законодавство (підрозділи 1.2, 3.1). *Системно-функціональний метод* використано під час здійснення психолого-правової характеристики об'єкта й об'єктивної сторони незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (підрозділ 2.1), аналізу психологічних особливостей суб'єкта та суб'єктивної сторони зазначеного діяння (підрозділ 2.2). Застосовано *формально-логічний метод* для визначення засад використання спеціальних психологічних знань у процесі розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (підрозділ 3.2). Використано *методи математичної статистики* – під час кількісного порівняльного оцінювання та якісного аналізу одержаних результатів (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1). Використання методу конкретно - соціологічних досліджень, дав змогу проаналізувати думки респондентів (практичних працівників органів Національної поліції (слідчі)) про ефективність відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (підрозділ 1.1); про детермінанти які зумовлюють вчинення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (підрозділ 1.3); про потерпілих від злочинів, знаряддям вчинення яких є зброя, боєприпаси та вибухові речовини (підрозділ 2.1); про дієвість методів протидії вказаному явищу (підрозділ 3.1).

Постановка завдань, визначення мети, об'єкта та предмета дослідження є зрозумілими й такими, що цілком відповідають загальним вимогам. Завдання наукового пошуку виконано, мети роботи досягнуто.

Отже, поставлені наукові завдання виконано на належному методологічному рівні, а дисертант опанував необхідні компетенції для рівня доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Викладені в дисертаційному дослідженні висновки та пропозиції мають теоретичне та практичне значення та можуть бути використанні в:

– *практичній діяльності* – використання отриманих результатів дозволить покращити практичну діяльність органів і підрозділів Національної поліції щодо протидії незаконному поводженню зі зброєю (акт впровадження Деснянського управління поліції ГУНП в Київській області від 11 серпня 2023 року № 24472/125/49-2023);

– *освітньому процесі* – при підготовці та проведенні лекцій, семінарських та практичних занять із здобувачами вищої освіти з навчальних дисциплін «Актуальні проблеми кримінальної психології», «Юридична психологія», «Теоретико-методологічні проблеми юридичної психології», «Професійно-психологічна підготовка», «Психологія девіантної поведінки», «Психодіагностика» (акт впровадження НАВС від 14 березня 2023 року);

– *науково-дослідній діяльності* – для проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем науки юридичної психології (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права від 04 квітня 2023).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація Л. О. Величенко викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження ступеня доктора філософії. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (285 найменувань на 31 сторінці) та дев'яти додатків (на 17 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 284 сторінки, з них обсяг основного тексту – 224 сторінки.

Анотація в стислій формі відображає основні тези дослідження, викладена українською та англійською мовами, доповнена переліком публікацій здобувачки, у яких висвітлено основні результати дослідження.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, схарактеризовано ступінь наукової розробленості, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету дослідження, окреслено поставлені завдання наукового пошуку, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, описано використані методи пізнання, емпіричну базу, аргументовано наукову новизну отриманих результатів, зазначено про особистий внесок здобувача й інформацію щодо апробації матеріалів дисертації.

У розділі 1 *«Теоретичні засади юридико-психологічного дослідження незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами»* проведено ретроспективний аналіз генези та сучасного стану правового розуміння незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами обумовив виокремлення основних етапів, що ґрунтується на: історичній складовій появи перших зразків зброї та подальшого удосконалення їх видів; створенні відповідних законів під час різних історичних періодів; розробці та здійсненні відповідного алгоритму притягнення до відповідальності осіб, які вчиняли та вчиняють незаконні та протиправні дії зі зброєю, боєприпасами або вибуховими речовинами. Обґрунтовано визначення історичних етапів. Аргументовано, що кожний виділений етап має свої особливості правового розуміння незаконного поводження зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами, а також у його протидії. Встановлено, що відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами передбачається зарубіжними кримінальними законодавствами, але нормативно-правова база таких дій різна. Здійснений порівняльно-правовий аналіз виявив, що у всіх висвітлених нами законодавствах зарубіжних країн питання, які стосуються зброї регулюються окремими законами.

Виявлено низку соціально-психологічних детермінант незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Виокремлено три групи детермінант, які впливають на незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами: перша – зумовлена актуальними світовими проблемами розповсюдження злочинності (макрровимір); друга – пов'язана з національними особливостями поширювання злочинності в Україні (мезовимір); третя – обумовлена негативним впливом певних атрибутів правової культури, зразків правової поведінки, елементів кримінально зараженої субкультури референтного для особистості оточення (мікрровимір). До першої групи детермінант ми віднесено: підвищення агресивності серед населення (мобінг, харасмент, аб'юзмент тощо); трансформацію злочинності у зв'язку з поширенням Covid-19; проблеми урбанізаційних процесів; поширення зразків жорстокої поведінки; демонстрація антисуспільної поведінки серед підлітків (булінг, кібербулінг тощо). До соціально-психологічних детермінантів незаконного поводження зі зброєю в Україні, можливо включити: виражену соціальну нерівність верств населення; економічну нестабільність у державі; воєнні дії на території України; безкарність криміналітету, не ефективна діяльність державних органів, що відповідають за обіг та контроль незаконної зброї, бойових припасів та вибухових речовин; пропаганда Російської Федерації відносно внутрішньої та зовнішньої політики України; поширення засобами масової викривленої чи недостовірної інформації, відсутність продукування інформації превентивного характеру. До соціально-психологічних детермінант третьої групи можна віднести продукування безпосереднім оточенням особистості у колі родини, навчального закладу, друзів та найближчих знайомих зневажливого відношення до існуючих норм права та акцентування уваги на застосуванні зброї як засобу вирішення можливих проблем взаємодії з іншими людьми; негативний вплив в межах соціалізації криміналізованих зразків «успішної» та «впливової» людини.

У розділі 2 «Застосування психологічних знань щодо визначення елементів складу злочину у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами

або вибуховими речовинами» зазначено, що загальним та родовим об'єктом злочину ст. 263 КК України є громадська безпека в частині забезпечення правил обігу вогнепальної і холодної зброї, бойових припасів або вибухових речовин. Основним безпосереднім об'єктом ст. 263 КК є безпека осіб від незаконного обігу вогнепальної і холодної зброї, бойових припасів або вибухових речовин. Безпосереднім додатковим об'єктом виступають відносини власності, життя, здоров'я людей, довкілля, безпека виробництва, нормальне функціонування правоохоронних органів, порядок управління в сфері поводження зі зброєю, боєприпасами і вибуховими речовинами тощо.

Досліджуючи диспозицію статті 263 КК України і порівнюючи її з іншими статтями злочинів проти громадської безпеки встановлено такі ознаки діяння: 1) дію або бездіяльність вчиняє особа, без передбаченого законом дозволу; 2) всі проаналізовані форми об'єктивної сторони злочину за ст. 263 КК мають обов'язковою ознакою активну дію, за винятком незаконного зберігання вогнепальної зброї (окрім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв (ч. 1 ст. 263КК), яке вчиняється шляхом бездіяльності; 3) діяння які передбачені в статті стають злочинними лише за наявності незаконного характеру їх здійснення (якщо особа в якій є дозвіл на зброю, здійснює її носіння, незаконного змісту у діянні немає (наприклад носіння зброї працівником правоохоронних органів)); 4) частина 3 ст. 263 КК виключає кримінальну відповідальність особи за ч. 1 та ч. 2 ст. 263 КК у разі добровільної здачі органам влади зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв.

Проаналізовано суб'єктивну сторону незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами(ст. 263 КК) та виявлено, що прямої вказівки на форму вини в законі немає, тому нами встановлено її на підставі аналізу ознак об'єктивної сторони. Злочин, який передбачений ст. 263 КК України, вчиняється виключно з прямим умислом.

У розділі 3 «Шляхи та напрями удосконалення психолого-правових засад протидії незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або

вибуховими речовинами» звертається увага на те, що сьогодні актуалізується необхідність у створенні окремої спільної для відомств, що забезпечують права та свободи громадян, стратегії щодо протидії незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими. Вказана діяльність повинна здійснюватися на основі спільної інформаційно-аналітичної роботи, на прогнозуванні, розвитку та оцінці результатів діяльності. Необхідна скоординована політика дій у розробці та проведенні спільних операцій щодо протидії злочинності у сфері незаконного обігу зброї, її контрабанді тощо. Підвищення взаємодії між органами, розробка та проведення робочих зустрічей з метою обміну інформації та попереднього досвіду запобігання незаконному обігу зброї. Розробка методичних рекомендацій для освітніх програм із протидії злочинності серед неповнолітніх та молоді.

Зазначається, що прийняття закону про зброю є одним із ефективних елементів протидії незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами. Наявна інструкція «Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», яку затверджено наказом МВС України від 21.08.1998 р. № 622, не здійснює належну протидію незаконного обігу зброї. Протидія злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї потребує наявної стійкої законодавчої бази, з конкретними вимогами до володіння, користування та інших дій щодо зброї.

Вказується, що успішне розкриття злочинів і покарання винних залежить від своєчасного відкриття кримінального провадження, а також швидким, повним та неупередженим досудовим розслідуванням злочину із якісним проведенням слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Запропоновані рекомендації у формі покрокового алгоритму спрямовані на підвищення ефективності проведення огляду місця події слідчими при

розслідуванні злочинів, передбачених ст. 263 КК України, а також при допиті підозрюваного. Створений орієнтований перелік питань, що може бути застосований в процесі проведення допиту передбачає диференціацію в залежності від слідчої ситуації: у випадку збуту зброї, боєприпасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв, у випадку вчинення злочину в складі злочинної групи, у випадку затримання особи, яка здійснювала носіння, зберігання, придбання, передачу чи збут переробленої чи виготовленої саморобним способом вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв, а також виготовлення чи ремонт кустарним способом холодної зброї тощо.

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано **висновки**, у яких висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію та достатній рівень достовірності.

Список використаних джерел охоплює 285 найменувань на 31 сторінці.

Зазначене дає підстави стверджувати, що дисертація Л. О. Величенко відповідає встановленим вимогам і є завершеною науковою працею, результати якої виконують актуальне наукове завдання.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Величенко Лілії Олексіївни на тему «Юридико-психологічна характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» може бути рекомендовано для використання в освітньому процесі закладів вищої освіти юридичного профілю, у науково-дослідних розробках наукових установ, під час підготовки наукових публікацій та монографій, планування досліджень за цим напрямом.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи наукову роботу, необхідно спрямувати увагу на деякі дискусійні питання, які потребують, на нашу думку, додаткової аргументації або пояснень під час захисту:

1. Уважаємо, що висновки до розділів потребують більш лаконічного визначення (висновок до першого розділу від сторінки 105 до 109, висновок до

другого розділу від сторінки 170 до 174, висновок до третього розділу від сторінки 227 до 230), що дозволило би сконцентрувати у них результати проведеного дослідження без додаткового пояснювального матеріалу.

2. Досить сумнівною вважаємо доцільність використання таких формулювань при визначенні мети дослідження (сторінка 16), як: «Мета дисертаційного дослідження полягає в *аналізі* теоретичних положень їх *обґрунтуванні*...» та «...*дослідженні* сучасного стану...». Чи означає це, що до мети дослідження віднесено проведення аналізу певних теоретичних положень та їх обґрунтування? Або чи метою дослідження є дослідження сучасного стану чогось?

3. Визначаючи наукову новизну отриманих результатів наукового дослідження авторкою зазначено, що *вперше* виокремлено та сформульовано історичні періоди виникнення зброї (сторінка 19), проте історичні періоди виникнення зброї тут не вказані. Наукова робота, на нашу думку, виграла би, якщо тут були би вказані саме *історичні періоди виникнення зброї*, які виокремлено та сформульовано вперше.

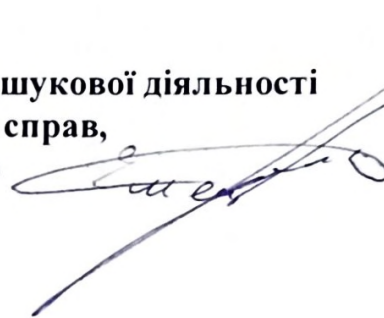
Слід відмітити, що вказані зауваження і побажання є рекомендаційними і в цілому не позначаються на позитивній оцінці дисертації, оскільки спрямовані на поглиблення наукової дискусії під час прилюдного захисту.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій автора фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертація Л. О. Величенко є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам. Дисертація Величенко Лілії Олексіївни на тему «Юридико-психологічна характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що вирізняються новизною у визначенні найбільш перспективних напрямів удосконалення юридико-

психологічної характеристики незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Величенко Лілія Олексіївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент –
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Олег ЄМЕЦЬ

